

KH/mk

28.11.2017

EDUNV: 92/2017

kirjaamo@intermin.fi

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus on kokouksessaan 20.11.2017 § 191 yksimielisesti päättänyt antaa seuraavan lausunnon:

Varsinais-Suomen liitto toteaa aluksi, että tehdyt muutosehdotukset eivät ole toiminnallisesti merkittäviä, vaan kyse on enemmän pelastustoimen sisäisestä hallinnosta ja säätelyn yksityiskohdista.

Varsinais-Suomen liitto katsoo muutosehdotusta mukaillen, että ympäristöonnettomuuksien operatiivisen johtovastuun siirtäminen sisäministeriön hallinnonalalle ns. laajana siirtona on perusteltu vastuu -ja johtoketjujen toimivuuden varmistamiseksi. Laajassa vaihtoehdossa öljy -ja aluskemikaalivaihtoehtojen torjunnan ylin johto, ohjaus -ja valvonta kuuluvat sisäministeriölle. Varsinais-Suomen liitto korostaa maakunnan pelastustoimen osalta lisäksi saaristoalueiden haasteellisia olosuhteita ympäristöonnettomuusilanteissa ja tästä syntyvän alueellisen erityispiirteen huomioimista rahoituksessa.

Varsinais-Suomessa on tälläkin hetkellä hyvin tiivis yhteistyö asiaan liittyvien viranomaisten kesken esim. merellisten onnettomuuksien osalta. Ympäristöonnettomuuksiin liittyvä johtovastuun siirto onnettomuustehtävissä tosiasiallisesti toimivien viranomaisten tehtäväksi antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet kehittää alueellista moniviranomaistoimintaa. Lisäksi maakuntien pelastustoimien nykymääritelmän mukainen toimintavalmius kansainvälisten tehtävien osalta on riittävä ja perusteltu.

Varsinais-Suomen liitto haluaa korostaa, että lainsäädännön muutoksissa otettaisiin nykyistä laajemmin ja syvällisemmin kantaa maakunnan sekä kuntien väliselle turvallisuusyhteistyön merkitykselle. Nyt riskinä on, että maakuntien turvallisuusviranomaiset etäännyvät kunnista, jolloin sillä on merkittävä heijastusvaikutus maakunnan kokonaisturvallisuuteen sekä maakunnan asukkaiden turvallisuuden tunteeseen. Tämän mukainen suuntautuminen turvallisuuden osalta ei myöskään ole kansallisten turvallisuusselontekojen tavoitteiden mukainen. Vaikka kunnat eivät enää maakuntaan siirrettävien tehtävien osalta vastaa toiminnanjatkuvuuden turvaamisesta kaikissa olosuhteissa, niin kunnat ovat monissa kohdin erittäin tärkeitä kumppaneita maakun

nan varautumisen sekä valmius- ja turvallisuussuunnittelun osalta. Muutoksenkin jälkeen kunnat vastaavat edelleenkin merkittävästä osasta perusinfrastruktuurista (sähkö, vesi, tiestö, jne.), jonka varassa maakunnan palveluita tuotetaan. Lisäksi tulee muistaa, että onnettomuus tapahtuu aina jonkin kunnan alueella, ja sillä on aina vaikutusta kuntalaisten päivittäiseen elämään ja turvallisuuteen. Maakuntauudistuksen alueellista varautumista määrittävässä lainsäädäntötyössä kunnat on kuvattu yhtenä toimijana maakunnan yhteisen varautumisen toimijajoukossa. Tällä linjauksella ei kuitenkaan varmisteta riittävää tukea kuntien turvallisuus- ja valmiussuunnittelulle.

Varsinais-Suomen liitto kiinnittää edellä mainitun lisäksi lakimuutosten valmistelussa huomiota siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä säädettävän lain (HE 15/2017 vp.) 52 §:n mukaan maakunnalla on velvollisuus varautua yhteistyössä alueensa kuntien kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja suuronnettomuuksiin normaalioloissa ja poikkeusoloissa. Varautumista edellyttäviä häiriötilanteita ovat esimerkiksi myrskyt ja tulvat, väkivalta- ja terroritilanteet, säteilyvaaratilanteet, epidemiat, vedenjakelun häiriöt tai maksu- ja muiden tietojärjestelmien häiriöt. Häiriötilanteet voivat olla luonteelta äkillisiä ja niihin tulee varautua ennalta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Järjestämlain 52.2 §:n perusteella maakunnan on varmistettava varautumissuunnittelun avulla palvelujen jatkuvuus myös silloin, kun palveluja hankintaa yksityisiltä palvelun tuottajilta tai palvelusetelillä. Tämä voidaan tehdä palvelun tuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin asetettavilla ehdoilla. Mitä laajempaa yksityisten palvelujen käyttö on, sitä tärkeämpää on niiden kapasiteetin ja palvelujen huomioon ottaminen valmiussuunnittelussa. Varsinais-Suomen maakunnan käsityksen mukaan valinnanvapauslain 36 §:ssä olisi oltava viittausmääräys järjestämlain 52 §:ään siten, että maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen yhteensovittamisvastuuta korostettaisiin myös varautumisen osalta, ja toisaalta palveluntuottajille olisi velvollisuus osallistua valmiussuunnitteluun ja toimintaan häiriötilanteissa ja suuronnettomuuksissa normaalioloissa ja poikkeusoloissa.

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että lupamenettelyn sujuvoittaminen väestönsuojarakentamisen osalta on perusteltua samalla kun varmistetaan kansalaisten tasavertaiset mahdollisuudet suojautua onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Koska pinta-aloihin liittyen rakentamisvelvoitteeseen ei ole tulossa muutoksia eivätkä etäisyydet lähimpään suojaan kasvamassa haitallisella tavalla, uudistuksen käytännön vaikutus kansalaisille on pieni. Maakuntauudistusta edeltävissä esityksissä on jopa ehdotettu väestönsuojarakentamisesta kokonaan luopumista, joten nyt tehty muutosesitys on samalla myös selvä parannus aiempiin ehdotuksiin nähden ottaen huomioon esimerkiksi Itämeren alueen turvallisuuspoliittinen kehitys.

Päätösvallan siirtäminen nykyiseltä aluevalvontaviranomaiselta kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle voi kuitenkin asettaa rakennushankkeisiin ryhtyvät rakennuttajat eriarvoiseen asemaan maakunnan alueella. Siirtymävaiheessa onkin varmistettava, että vapautuspäätöksiin johtavia syitä tarkennettaisiin esim. asetustasolla. Tällöin varmistettaisiin vapautuspäätöksien tasapuolinen käytäntö koko valtakunnan alueella ja erityisesti maakunnan tasolla. Lisäksi maakunnan pelastustoimen roolia tulee selkeyttää vapautuspäätökseen johtavassa prosessissa. Pelkästään maakunnallisen pelastusviranomaisen kuuleminen vapautusratkaisua tehtäessä ei

ole riittävä taso, jos asiaa katsotaan maakunnan varautumisen ja väestönsuojeluun liittyvien tehtäväkokonaisuuksien osalta. Maakunnan pelastustoimen tehtävänä on huolehtia alueensa väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä Valmiuslain määrittelemässä poikkeusoloissa. Tästä syystä maakunnan pelastusviranomaisen tulee valmistautua etukäteissuunnitelmin tämän lailla säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Näiden laadittujen etukäteissuunnitelmien perusteella maakunnan pelastusviranomaisella on paras näkemys maakunnan väestönsuojelutilanteesta ja kansalaisten suojautumismahdollisuuksista. Tällöin on vaarana, että yksipuolisessa päätöksenteossa ja sen valmistelun yhteydessä ei tunnisteta tai riittävästi huomioida maakunnan varautumisen kokonaisuutta.

Varsinais-Suomen liitto katsoo lisäksi, että Pelastusopiston roolin muuttaminen alan koulutuksessa esitetyllä tavalla on perusteltu ja tukee alan osaamisen kehittymistä suotuisasti. Lisäksi vapaaehtoisen henkilöstön koulutuskokonaisuudessa tulisi huomioida nykyistä laajemmin myös varautumiseen liittyvä koulutus. Maakunnan pelastustoimeen sopimussuhteessa olevilla sopimuspalokunnilla on päivittäisten pelastustoimeen liittyvien tehtävien ohella merkittävä rooli maakunnan varautumisen kokonaisuudessa. Sopimuspalokunnat muodostavat ison osan Varsinais-Suomen maakunnan pelastustoimen häiriö- ja poikkeusolojen pelastus- ja sammutusmuodostelmista.

Varsinais-Suomen liitto

Kari Häkämies
maakuntajohtaja

Petra Määttänen
hallintojohtaja,
maakuntahallituksen sihteeri

Tiedoksi sari.mustila@intermin.fi